

Porozumění literárním stylům nebo žánrům biblických knih

Jedna z nejdůležitějších věcí, kterou se musíme naučit, abychom mohli správně studovat, vykládat a vyučovat Písmo je porozumět tomu, že Bůh si nejen použil lidi, aby napsali slova Bible, ale že i tito lidé si zvolili různé literární formy nebo literární **žánry**, aby zapsali Boží slovo. To je vskutku jedna z lidštějších stránek Bible.

Aby Bůh komunikoval svoje slovo, vedl lidi k tomu, že psali výpravnou historii, rodokmeny, prorockví, zákony všeho druhu, podobenství, dopisy, přísloví, životopisy atd. Abychom dobře porozuměli Božímu slovu, nestačí znát několik základních principů pro studium Bible, ale musíme i dobře umět číst a pochopit hlavní literární žánry biblických knih. Nemůžeme zkrátka přistupovat k vyprávění historie a podobenství stejným způsobem. Stejně tak Žalmy a epištoly Pavlovy musí být čteny a studovány jiným způsobem.¹

Výpravné psaní

Nejběžnější biblickou literární formou je vyprávění neboli výpravná historie. To jsou knihy, které obsahují příběhy v Bibli. Biblické výpravné příběhy jsou v Bibli obsaženy ze 40% ve Starém zákoně a z velkém části v Novém zákoně. Vyprávěcí styl zahrnují následující knihy:

Genesis, Exodus, Numeri, Jozue, Soudců, 1.a 2.Samuelova, 1.a 2. Královská, 1. a 2.Paralipomenon, Rút, Ezdráš, Daniel, Jonáš, Ageus, některé prorocké knihy, Evangelia, Skutky..

Výpravný styl zahrnuje příběhy – záměrné příběhy, které mají převyprávět historické události z minulosti a které mají dát nasměrování určitým lidem v přítomnosti.² Tyto příběhy jsou inspirovány Duchem svatým a jsou absolutně pravdivé a abychom je byli schopni ocenit a učit se z nich, musíme poznat některé základní pravdy ohledně výpravného stylu, to znamená, čím jsou a jak fungují.

Existují tři různé formy příběhů v Písmu a my se na ně krátce podíváme. Jsou to starozákonní příběhy, příběhy evangelíí a kniha Skutků.

Proč je v Bibli tolik vyprávění: Příběhy jsou zapsanou historií a Bůh zoufale chce, abychom poznali Jeho příběh! (pozn. překladatele: slovní hříčka history = His story) Příběhy jsou mocným vyučujícím nástrojem. Evokují v naší mysli obrazy a častokrát si pamatujeme mnohem lépe příběhy než jednotlivé verše. Na stránkách příběhů poznáváme, jaký Bůh je a jak jedná s lidmi, jak lidé na Boha reagují jak v pozitivním tak negativním smyslu a jaké jsou následky jejich reakcí. V příbězích poznáváme, co Bůh miluje a co nenávidí, jaká je pravá přirozenost člověka a co může Bůh udělat, aby změnil lidskou špatnou povahu. Příběhy jsou skvělým způsobem, jak se něco naučit!

Části vyprávění: Většina biblických příběhů má následující prvky, na které se teď podíváme:

1. Vypravěč: Biblický vypravěč příběhu (například Mojžíš v knize Genesis) je tím, který se rozhoduje, o čem psát a o čem ne. Ohlíží se zpět, vypráví příběh a je zodpovědný za úhel pohledu, který popisuje a hlavní myšlenky.

2. Scéna: Biblické příběhy se skládají z mnoha miniscén, stejně jako je tomu v moderním filmu. Velmi málo scén je dlouhých, ale každá nám nabízí pohled na Boha, životy postav a celkový dojem. Když čteme biblické příběhy, musíme pochopit, že každá scéna nás může v něčem poučit samostatně, ale především, že je malou částí většího příběhu, který se nám Bůh pokouší předat. Musíme číst každou část příběhu ve světle dalších částí a až poté, co pochopíme hlavní Boží myšlenky.
3. Zápletka: Každý příběh má začátek, střední část a konec, ale hebrejská zápletka se obvykle velice rychle odvíjí. Je podstatné objevit hlavní zápletku každé scény v příběhu a jak zapadají podzápletky do celkového obrazu, který Bůh skrze příběh lidem ukazuje.
4. Hlavní a vedlejší postavy: Středem všech hebrejských příběhů jsou postavy. Bůh je centrální postavou každého příběhu a musí tam být odhalen. Pokud nám unikne z příběhu Bůh, unikne nám hlavní myšlenka. Po Pánu samotném jsou v příbězích dva druhy postav, ti, kteří dělají moudrá a zbožná rozhodnutí a ti, kteří dělají opak. Nejdůležitější je, abychom tyto postavy viděli a učili se skrze ně Boží cestám v našich životech.

Tyto různé prvky byste měli během čtení příběhů rozpoznat a měli byste si v jejich duchu klást otázky pro svůj vlastní život.

Principy učení se ze starozákonních příběhů

1. Starozákonní příběhy většinou nevyučují doktrínu přímo.
2. Starozákonní příběh obvykle ilustrují doktrínu nebo princip, který je přímo vyučován v jiné části Bible.
3. Co lidé v příběhu dělají, nemusí být nutně příkladem pro nás. Ve skutečnosti tomu je často naopak.
4. Často nám příběh přímo neříká, zda to, co se stalo, je špatné a dobré. Je na nás, abychom si učinili náš vlastní úsudek na základě toho, co známe z ostatních částí Božího slova.
5. Bůh dopouští, že jsou vidět jak kladné tak záporné postavy, abychom se mohli učit z jejich poslušnosti i chyb.
6. Příběhy nás mohou vyučovat buď explicitně (jasným sdělením něčeho) nebo implicitně (nepřímým sdělováním)
7. Boží jednání s člověkem je centrálním tématem všech biblických příběhů.
8. Římanům 15,4 a 2.Tím 3,16 nám říkají, že tyto starozákonní příběhy jsou napsány pro to, aby nás vedly ke spravedlnosti. Je důležité, abychom v nich viděli tyto tři věci: jejich přímé vyučování, nepřímé vyučování a jejich ilustrace jasných novozákonních principů.

Věnujte čas tomu, abyste se učili z příběhů Bible. Jsou jedny z nejlepších Boží vyučujících nástrojů pro náš život a službu. Zde uvádíme některé klíčové věci, které se můžete z příběhů Bible naučit:

- a) Abraham – život víry – jak Bůh bere člověka malé nebo žádné víry a jde s ním po cestě, která ho učiní velkým mužem víry. Existuje mnoho ilustrací principů víry v Abrahamově životě, které jasně vyučuje Nový zákon.
- b) Mojžíš a Exodus – příběh jasně ilustruje novozákonní principy jak zabrat město nebo region pro Boha. Také nám dává pohled do hlubších problémů lidského srdce, když jsou zachráněni a začínají svoji cestu s Bohem.

- c) David a Království – to je snad nejjasnější ilustrace Ježíšova vlastního vyučování v rámci své doby. Také se zde učíme skvělým lekcím v oblasti dobrého a špatného vůdcovství.
- d) Příběhy králů – lekce vůdcovství a jak národní hřích a národní poslušnost ovlivňují každou oblast lidských životů.

Učení se z knihy Skutků

Když lidé studují knihu Skutků, kořenem jejich studia je často touha vidět, jak Duch svatý jednal s lidmi a jak žila a fungovala prvotní církev. To je skvělá touha, ale mnozí lidé špatně vykládají tuto knihu, což vedlo k mnoha falešným učením v církvi. Klíčovou otázkou při studiu knihy Skutků je tato:

Byl jejich život a jejich praktiky v církvi normou pro naše životy a naši praxi dnes? Měli bychom vytvořit základní doktrinní praktiky z historie rané církve?

To se dělo po staletí a často to vedlo k úpadku církve.

Lukášův původní záměr: Klíčem k tomu, abychom se něco naučili z knihy Skutků, je objevit Lukášův původní záměr, který zahrnul v příběhu rané církve. Je důležité, abychom objevili, co se nám pokoušel říci skrze inspiraci Ducha svatého, ale stejně důležité je objevit, co nám NECHCE říci.

1. Lukáš zmiňuje velmi málo ze životů nebo životopisů raných apoštolů nebo křesťanů. Kniha na toto téma téměř mlčí.
2. Lukáš měl velmi malý nebo žádný zájem o církevní organizaci, strukturu nebo každodenní fungování. Vidíme několik málo věcí a ty se velmi liší v židovském a pohanském prostředí.
3. Lukáš nám nechce dávat vzor pro každodenní život, který bychom měli následovat a převzít. Ve skutečnosti v knize existuje velká vnitřní odlišnost v praxi a zkušenostech, které dávají velmi malý prostor pro inspiraci dnešního fungování církve.

Lukášův hlavní záměr byl dvourozměrný:

1. Pohyb evangelia a církve neustále dopředu do nových teritorií, nových životů a regionů. To je hlavní poselství knihy. Bůh je Bohem misie a touží nestále vstupovat do nových životů, srdcí, regionů atd. a nic ho nemůže zastavit.
2. Mocné působení Ducha svatého skrze obyčejné lidi, kteří naplňují svoje poslání. Duch svatý je opravdu hlavní hvězdou knihy, když vede, obrací lidi, přeměňuje, zmocňuje a činí divy a zázraky, když se lidé obrací ke Kristu.

Principy učení se z knihy Skutků

1. Nemůžeme vytvořit normální způsob křesťanského života nebo služby pouze skrze příběh Skutků. Je to záznam toho, co Duch svatý dělal v tomto období a v těchto kulturách, ale ne nutně to znamená, že bude jednat stejným způsobem i dnes.
2. Tyto příběhy by nám měly sloužit jako průvodci našeho života a služby spíše než striktní normy. Neměli bychom vytvořit pevná pravidla proto, jak by měla církev fungovat dnes a jak bychom měli žít svůj křesťanský život. Neříká nám, jak dělat církev nebo jak sloužit v každé situaci.

3. Pokud se některé věci v knize opakují, mohli bychom se domnívat, že jsou to základní všeobecné principy pro náš život a služby.
4. Dostane se nám dobrého porozumění toho, jaký může být vztah člověka k Ježíši Kristu skrze Ducha svatého v knize Skutků. Jeden z hlavních záměrů je přesvědčit nás, že Duch svatý chce skrze lidi víry uvolňovat moc do tohoto světa. Ale i v tomto nemůžeme omezovat Ducha svatého na to, co dělal v příbězích knihy Skutků. On jednal novým a živým způsobem, který lidé dříve neslyšeli ani je neviděli.
5. Měli bychom zjistit, kdo je hlavní postavou příběhu – byl to apoštol, učitel, prorok nebo člen církve. Každý z těchto darů má odlišné schopnosti a zodpovědnost. Říci, že bychom měli být jako všichni dohromady není biblické.
6. Neměli učit, že naše sbory by měly mít stejnou strukturu jako sbory ve Skutcích, protože nikde není řečeno, že by tomu mělo tak být. Tyto sbory byly zasazeny do určitého kulturního kontextu a stejně tak je tomu s našimi sbory. Například sbory v Jeruzalémě a v Antiochii byly hodně odlišné, protože každý měl jiné kulturní pozadí. Stejně jako oni budovali sbory, které měly zasahovat města a nechali se přitom vést Duchem svatým v tom, jak zasadit sbor do dané kultury, měli bychom to dělat takto i my.
7. Měli bychom sledovat jejich učení, kázání, moc, lásku a výsledky v kulturně relevantní církvi dneška.

Evangelia

K tomu, abychom správně studovali a vykládali evangelia, musíme pochopit, že jsou jedním příběhem s mnoha dimenzemi. Každý z autorů psal jiným čtenářům z různými životními pozadími, učením a službou Ježíše. V evangeliích najdeme dva základní prvky: **příběhy o Ježíši** (vyprávění) a **Ježíšovy výroky** (přímé Ježíšovo vyučování a podobenství)

Proč jsou čtyři evangelia?

Rané křesťanství nesjednotilo čtyři evangelia v jednu knihu. To ukazuje na úctu a ocenění, které patřilo každému jednotlivému dílu. Ale proč existují čtyři evangelia? Jednou z odpovědí na tuto otázku je, že potřebujeme čtyři evangelia proto, abychom byli schopni prezentovat osobu a dílo Pána Ježíše Krista přesně. Od doby církevních otců bylo možné odlišit jedno evangelium od druhého návrhem symbolických motivů podle čtyř bytostí z Ezechiele 1,10:

- Matoušovo je evangelium lva – představuje Ježíše jako Mesiáše – Krále.
- Markovo je evangelium vola – představuje Ježíše jako dokonalého služebníka
- Lukášovo je evangelium člověka – představuje Ježíše jako dokonalého člověka
- Janovo je evangelium orla – představuje Ježíše jako Syna Božího.

Tento způsob definice Kristologie v evangeliích je však zjednodušený. Markovo evangelium může být čteno jako nejméně komplikované evangelium, ale jeho záměr je hluboce teologický: *Začátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího.* (Mk 1,1)

Markovo je všeobecně považováno za nejstarší a mělo být „přepsáno“ Matoušem a Lukášem, aby jejich čtenáři pochopili příběh a učení Ježíše. Později Jan napsal zcela odlišný druh evangelia úplně jinými čtenářům a za jiných okolností. Čtyři evangelia, jeden hlavní příběh, ale napsané jinými čtenářům, s odlišným kulturním pozadím a do odlišných okolností.

Protože tomu tak skutečně je, je důležité, abychom ve čtyřech evangeliích pochopili několik věcí:

1. Jaké bylo historické pozadí Ježíše?
 3. Jací byli hlavní posluchači každého evangelia?
 4. Proč bylo evangelium napsáno odlišným stylem?

Ježíšovo historické pozadí byl aramejsky mluvící národ Izraele. Byl národem zemědělským, byli tam malé vesnice atd. Často vyučoval v podobenstvích, přirovnáních, metaforách, otázkách a ve svém vyučování používal také poezii a přísloví. To bylo **velmi běžné** pro rabínské učitele tehdejší doby. Pomohlo by vám, kdybyste našli nějakou dobrou knihu o kulturním pozadí Ježíšovy doby a pochopili byste hlouběji jeho okolnosti.

Historické pozadí evangelií se liší jeden od druhého. Každý měl různou cílovou skupinu, kulturní pozadí a záměr během toho, co psali o životě a učení Ježíše Krista. To je velmi důležité pochopit, abychom se něco z evangelií naučili. Objevíte autorovy posluchače, záměr díla a přirozenost každého evangelia v některém dobrém komentáři, biblickém slovníku a dobré studijní Bibli.

Evangelium Matouše

První evangelium formuje přirozený most se Starým zákonem, bylo napsáno Židem pro židovské křesťany nebo pro Židy, aby je přivedlo k víře v Mesiáše. Přináší určité propojení mezi judaismem a křesťanstvím. Židovský zájem je vidět v úvodním rodokmenu, odkazy na starozákonní verše a faktem je, že je postaveno na pěti hlavních pilířích, prvním z nich je Kázání na Hoře (Mt 5-7). Evangelium může být datováno na rok 50-70 po Kristu.

Evangelium Marka

Všechny knihy Nového zákona měly mít nějaké spojení s apoštolem, aby byly přijaty do kánonu. Všeobecně se má za to, že apoštol Petr je Markovým zdrojem informací o životě a službě Ježíše. Kniha dává veliký prostor Pánovým zázračným skutkům a vyučuje se, že byla napsána především pro římské křesťany. Jako muž činu mohl Ježíš dobře zapůsobit na římské myšlení. Většina učenců považuje Marka za nejstarší evangelium a argumentují v tom smyslu, že bylo použito Matoušem a Lukášem (viz Lk 1,1-4). Moderní datování toto bere v úvahu a zasazuje dílo do roku 68 po Kr., před smrtí Petrovu.

Evangelium Lukáše

Lukáš, blízký spolupracovník apoštola Pavla napsal Lukáše a Skutky. Lk 1,1-4 ukazuje na záměr, proč bylo jeho dílo napsáno. Výrok „Vznešenému Teofilovi“ ukazuje na muže vysoké pozice (Sk 24,3; 26,25). Evangelium je charakterizováno svými podobenstvími, svojí univerzálností, svým zájmem o sociálně slabé, ženy a děti, důraz na lásku a modlitbu, službu andělů a Ducha svatého. Datování zasazuje evangelium před Skutky.

Evangelium Janovo

Jan, „učedník, kterého Ježíš miloval“, žil s ostatními apoštoly a mohl být nejmladším apoštolem, kterého Ježíš povolal. Záměr evangelia je podán v J 20,30-31. Evangelium obsahuje „sedm divů“, na které se pohlíží jako na „neaktivní podobenství“. Neobsahuje žádná

podobnosti ve smyslu plně vyprávěných příběh s duchovním významem. Čtvrté evangelium je někdy považováno za „duchovní“ evangelium, zvláště když na začátku popisuje Ježíše jako preexistenční Slovo nebo Logos. Všeobecně se má za to, že je to poslední evangelium, datováno na rok 90 po Kr.

Fragment kopie tohoto evangelia, Rylandův papyrus se datuje do roku 120 po Kr.

Diskuse

Přečtěte si Jana 20,30-31. Diskutujte ve skupině, jak se liší záměr Janova evangelia od ostatních.

Četba, abychom viděli velký obraz: Jeden důležitý přístup ke studiu evangelia spočívá v tom, že studujeme pozadí každého autora a jeho záměr a pak si přečteme knihu ještě několikrát za sebou, abychom uviděli **Velký obraz**. Je to právě tato věc, která odlišuje jedno evangelium od druhého.

Porozumění příběhům: Zdá se, že příběhy evangelií mají více funkcí. Často mají více dimenzí než ostatní biblické příběhy.

- a) příběhy o zázracích mají ukázat Boží moc a Jeho království, které se prolamuje do lidských životů (doufejme, že i dnes). A často ukazuje na to, jak funguje víra v lidském životě.
- b) další příběhy jako příběh o mladém bohatém muži a jeho požadavku sedět po pravé ruce Ježíše v Jeho království slouží k ilustraci hlavních bodů Ježíšova učení a mnoho z nich, pokud ne většina, je zasazena doprostřed Jeho vyučování. Příběhy ilustrují vyučování a vyučování vysvětluje příběhy.
- c) třetí funkcí těchto příběhů je zjevit Ježíše Krista samotného. Na žádném jiném místě v Písmu se nemůžeme takto dívat na Ježíše Krista a poznávat ho jako právě v příbězích evangelia. Abychom se stali dobrými následovníky Ježíše, měli bychom se ponořit do těchto příběhů, abychom Mistra poznali.
- d) tyto příběhy nám mohou sloužit jako příklady v mnoha případech. Žádný konkrétní příběh tu není proto, abychom jej přímo následovali, ale měli bychom sledovat Jeho život v každém z těchto příběhů. Jen v těchto příbězích odhalíme, jak žil On a jak bychom tedy měli žít my.

Učení Ježíše

JEHO PŘÍBĚHY: První úroveň Ježíšova učení jsou **Jeho přímá přikázání**. Dává nám mnoho jasných instrukcí, které bychom měli následovat...lásky, dávání, modlitba, položit život, opustit všechno a následovat Jeho. Když studujeme evangelia, měli bychom těmto přikázáním věnovat zvláštní pozornost.

Někdy lidé padnou do dvou extrémů, kdy se snaží z těchto výroků udělat náboženské zákony, které se musí dodržovat. Jakmile to udělají, znovu padnou do zákonictví, které ve své době Ježíš tak kritizoval.

Druhou chybou je tvrdit, že Ježíš je nemyslel vážně, protože vyzněly jako zákony a my víme, že jsme v Nové smlouvě, už tedy nejsme pod zákonem, ale pod milostí. To je tatáž chyba. Neměli bychom vypouštět Ježíšova slova. Nejsou to tedy právní způsoby, jak přistoupit k Bohu, ale spíše instrukce, jak bychom měli žít svůj vztah s Bohem plný milosti a přijmout tak plnost života s Duchem svatým.

JEHO PODOBENSTVÍ: Druhou úrovní Ježíšova učení jsou **Jeho podobenství**. Abychom porozuměli Jeho podobenstvím, potřebujeme ke studiu několik nástrojů.

1. Ježíš používal mnoho druhů podobenství a my bychom měli, předtím, než začneme číst, druh podobenství identifikovat...
 - Pravdivé podobenství = příběh čistý a jednoduchý, který ilustruje nějakou myšlenku (milosrdný Samaritán, ztracená ovce, marnotratný syn..)
 - similituda (přirovnání)= ilustrace použitá z denního života, která má ilustrovat to, jaké je Boží království (kvas, hořčičné zrnko, semeno zaseté do zahrady..)
 - metafora = metafora srovnávající dvě rozdílné věci bez použití obvyklých slov „jako“..Když Ježíš řekl farizeům a saducejům „Vy obílené hroby!“ Používal metafor, aby ukázal na nenávist skrytou za samospravedlností. (Mt 3,7)
 - podobnost = srovnává dvě rozdílné věci s použitím slova „jako“. Žalm 1 přirovnává spravedlivého muže k dobře zasazenému stromu u tekoucích vod. Oba nesou plody a prosperují.
 - hyperbola = hyperbola vyjadřuje nějakou myšlenku použitím extrémních termínů. Když Ježíš říká, že odsuzující člověk má trám ve svém oku a neví to, tvrdí něco, co je fyzicky nemožné. Jeho myšlenka spočívá v tom, že člověk, který si není vědom svých hříchů není schopen posoudit hříchy ostatních.
2. V Ježíšově době se nepoužívala podobenství jako hlavní nástroj k vyučování nějaké doktríny, spíše to byly krátké výroky, které měly člověku předat jednu lekci, dotknout se jeho srdce a volat k odezvě. Záměr podobenství je dostat se k srdci člověka a způsobit, že bude reagovat. Podobenství nás mají konfrontovat s pravdou a vést k okamžité reakci.
3. Jakýkoli druh Ježíšova podobenství měl formu dnešního vtipu. Použil kus všeobecně známé informace a sdělil ji takovým způsobem, že posluchači pochopili jeho význam. A pak následovalo zakončení podobenství, které mělo vést k nějaké reakci. Tento fakt může být pro nás problém, protože nejsme součástí jeho kultury a tudíž často nedokážeme pochopit význam jeho ilustrací.
4. Některé myšlenky ohledně podobenství:
 - význam podobenství je často představen v jeho úvodu (podobenství o vytrvalé vdově v Lk 18,1-8, podobenství o farizeovi a výběřím daní v Lk 18,9-14)
 - význam podobenství je často na konci (podobenství svatební hostině v Mt 22,1-14)
 - význam podobenství je někdy na začátku i na konci (podobenství o bláznivém boháči v Lk 12,16-21)
 - někdy musíme sledovat kontext celé kapitoly, abychom pochopili význam
 - podobenství bychom neměli používat k tomu, abychom stanovili doktrínu, ale abychom jasněji ilustrovali doktrínu, která je obsažena na jiném místě Písma

5. Základní principy pro výklad podobenství:

- začni s bezprostředním kontextem – veršem před a po.
- identifikuj hlavní myšlenku
- srovnávej s ostatními pasážemi
- identifikuj reakci, kterou Ježíš očekává od svých posluchačů a od nás
- poslouvej podobenství

Epištoly

Když začneme pečlivě studovat a vykládat epištoly, musíme učinit několik zásadních výroků ohledně epištol

- a) epištoly jsou dopisy, které napsal apoštol určité skupině lidí
- b) některé epištoly byly určeny pouze pro jednoho čtenáře (1.a 2.Tim, Filemonovi) a některé byly pro konkrétní křesťanskou obec (Římanům, Efezským, Židům). **Tento fakt musíme brát v potaz, když studujeme epištoly. Komu byly určeny?**
- c) Epištoly nebyly napsány proto, aby představily Pavlu, Petrovu nebo Janovu teologii; byly napsány proto, aby se zabývaly specifickým problémem, otázkou, doktrinní chybou té dané osoby nebo sboru. **To je velmi důležité vědět! Každá epištola byla napsána proto, aby řešila nějakou reálnou situaci církve prvního století.** Jestliže se snažíme porozumět epištolám bez tohoto kontextu **Proč byla napsána**, nepochopíme jejich smysl.

Kroky ke studiu a výkladu epištol

1. Objev **komu** je epištola určena. Jaká je cílová skupina autora?
2. Pokus se objevit, proč byla epištola napsána. Jaká byla situace v životě Timotea? Proč se řešila situace v Korintu nebo v Efezu? Co se dělo u Koloských, kterým apoštol Pavel píše?
3. Přečti si celý dopis najednou. Takto lidé čtou dopisy. Je důležité chytit Velký obraz hned na začátku. Odděl si hodinu k tomu, abys sis epištolu pomalu přečetl s touhou pochopit, co Bůh tímto dopisem říká. Čti nahlas, pokud je to možné. Je mocné slyšet Boží slovo stejně tak jako číst.
4. Udělej si několik poznámek ohledně těchto věcí:
 - co je nám zjeveno o posluchačích, kterým autor píše?
 - jaké jsou autorovy postoje?
 - jaké jsou hlavní myšlenky dopisu?
 - jaké je přirozené dělení dopisu?
6. Jakmile to uděláte, jste připraveni studovat pasáž nebo verš. Jakmile začnete studovat určitou pasáž epištoly, jako třeba Fil 2,1-11, musíte si ujasnit několik věcí:
 - jak tato pasáž zapadá do celého dopisu?
 - jaký kontext této pasáže
 - jaká byla situace, která přiměla apoštola Pavla psát tyto myšlenky?
 - jaká je její hlavní myšlenka?
 - jak bychom podle ní měli žít?

Základní pravidlo 1: *Text nikdy pro nás neznamená něco, co nikdy neznamenal pro svého autora nebo posluchače.* Nepřicházíme s novou doktrínou pro dnešek. Potřebujeme jasně zjevené Boží slovo pro naše životy a naši dobu.

7. **Základní pravidlo 2:** *Kdykoli jsme v podobné situaci jako posluchači prvního století, Boží slovo pro ně je stejné jako pro nás.* I dnes je pravda, že všichni zhřešili, všichni potřebují Spasitele a Pána, všichni potřebují pro svoji duši věčný život, všichni potřebují vedení pro svoje manželství, rodičovství, zacházení s penězi atd...

Je důležité, abychom se naučili studovat, aplikovat a vyučovat přesně pravdy obsažené v epistolách. Mnoho z naší teologie a praxe pro dnešní život pochází od těchto raných duchovních otců a učitelů.

Výklad Proroků a prorockých spisů

Role a služba biblického proroctví je říkat pravdy, které se týkají bezprostřední nebo vzdálené budoucnosti. Starozákonní proroci měli více co říci o okamžité budoucnost než o vzdálené budoucnosti. Boží proroci mluvili do jejich současnosti.

Prorok mluvící k někomu

Posláním proroka bylo přinést Boží slovo k lidem (Ex 7,1), proto často přinášeli Boží slovo k národu, jeho králi nebo vůdcům. Etičtí proroci připomínali Izraeli jeho smlouvu s Jahvem, její požehnání a prokletí. Kázali spravedlnost, milosrdenství a pokoru (Mi 6,8) a důraz na poslušnost.

Prorok jako předpovídající budoucnost

Úkolem proroka bylo někdy předpovědět události jako deportaci a otroctví Božího lidu, jejich vysvobození a návrat, jejich roztroušení po celém světě, narození, život a smrt Mesiáše, jeho druhý příchod a věčné království. (W. Kuhrt). Bůh sdílel svoji moudrost a poznání skrze službu proroků. Mnoho starozákonních proroctví je naplněno v Ježíši Kristu. (např. Iz 7,14 a Mt 1,22-23)

Proroctví v Novém zákoně

Bible samotná je jedním velkým proroctvím (2.Pt 1,19). Potřebujeme pochopit, že dimenze proroctví je obsažena v celé Bibli a, tzn. v obou zákonech; např. 1.Kor 15 odkrývá detaily návratu Ježíše Krista, který se má ještě uskutečnit. Kniha Zjevení ukazuje na události, které se stanou před koncem světa.

Naplnění proroctví

Prorocké slovo má často vícenásobný význam, to znamená, že je ho možné použít za více situací. Často mělo blízké, okamžité naplnění a potom se ještě jednou naplnilo v historii. Proto vidíme, že mnoho proroctví se naplnilo na několikrát:

Proroctví o žezle (Gen 49,10)

„Juda nikdy nebude zbaven žezla ani palcátu, jenž u nohou mu leží, dokud nepřijde ten, který z něho vzejde; toho budou poslouchat lidská pokolení.

Okamžité a částečné naplnění najdeme ve vytrvání Davidovy dynastie až do exilu. Vzdálenější a úplné naplnění najdeme v Ježíši Kristu, Davidově významnějším Synovi, neboť **„navěky budou kralovat nad rodem Jákobovým a jeho království nebude konce.“** (Lk 1,33)

Proroctví daná Davidovi (2.Sam 7,13-14)

Prorok Nátan řekl králi Davidovi: „On je ten, který postaví dům pro mé jméno a já upevním jeho království navěky. Já budu jeho otcem a on mi bude synem.“ Okamžitá spojitost je s Šalomounem a konečná spojitost je s Ježíšem Kristem. Všimněte si, že 2.Sam 7,14 se nevztahuje na Ježíše.

Proroctví v Mt 24, Mk 13 a Lk 21

Ne všechna proroctví v těchto kapitolách se týkají posledních časů a Pánova druhého příchodu. Některé se zcela jasně týkají událostí v roce 70, kdy římské jednotky pod velením Tita napadli a zničili Jeruzalém a jeho chrám.

Kostra proroctví

Všimněte si následující pozorování:

- proroctví mohlo být vyřčeno ve Starém zákoně a naplněno ve Starém zákoně (např. 2.Kr 1-4 a 17)
- proroctví mohlo být vyřčeno ve Starém zákoně a naplněno v Novém zákoně (např. Iz 7,14 Mt 1,22-25)
- proroctví mohlo být vyřčeno ve Starém zákoně a dosud se nemuselo naplnit (např. milénium Iz 11)
- proroctví mohlo být vyřčeno v Novém zákoně a naplněno v Novém zákoně (Sk 11,28)
- proroctví mohlo být vyřčeno v Novém zákoně a dosud se nemuselo naplnit (1.Tes 4)

Některá pravidla pro výklad prorockých veršů

Pečlivě rozpoznajte jazyk prorockých veršů a srovnávejte Písmo s Písmem, když studujete určitou pasáž. Zde uvádíme některé kroky:

- a. studujte okolnosti daného proroctví
- b. pečlivě vykládejte prorokův symbolický jazyk
- c. srovnávejte proroctví s podobnými proroctvími jako například proroctví třech proroků o větví (viz Iz 4,2; 11,1; Jer 23,5; 33,15; Zach 3,8; 6,12)
- d. sledujte zda a jak bylo proroctví naplněno
- e. studujte, jak Ježíš a raná církev toto proroctví vykládala. Apoštolové viděli mnoho proroctví naplněných v osobě a službě Ježíše Krista a jeho církve (Joel 2,28; a Sk

2,16-17; Amos 9,11-12 a Sk 15,16-17; Ex 19,5 a 1.Pt 2,9; Oz 2,23 a 1.Pt 2,10; Řím 9,25).

Různé způsoby, jak jsou proroctví vykládány

Alegorická (nebo zduchovňující) metoda

Způsob, jakým Pán a apoštolové citovali a používali Starý zákon může podporovat názor, že žádné proroctví se nemůže vykládat doslova. Někteří extrémní vykladači jsou toho názoru, že žádné proroctví se doslova netýká Izraele, které by ještě mělo být naplněno.

Doslovná metoda

Proroctví dané Ezechielovi, který viděl údolí suchých kostí, které se změnilo ve velkou armádu znělo takto: **Toto praví Panovník Hospodin: Hle, já otevřu vaše hroby a vyvedu vás z vašich hrobů a přivedu vás do izraelské země.**“ (Ez 37,12) Naplnění tohoto proroctví je moderním fenoménem.

To vede k závěru, že „pokud je to jen možné, prorocké verše jako i ostatní Písmo by mělo být vykládáno doslova.“ (W.Kuhrt). Tato rada by se měla brát všeobecně, nikoli jako pevné pravidlo, jinak se při výkladu prorockých pasáží dostaneme mnohokrát do problémů.

Ústřední téma proroctví

Celým inspirovaným motivem proroctví je svědčit o Ježíši Kristu a učinit ho centrem všeho dění (viz Lk 24,27; 1.Pt 1,10; Zj 19,10) Kristus je centrem Božího prorockého působení. Jeho utrpení a sláva jsou dvě důležitá témata proroctví (Sk 3,18; 1.Pt 1,10-11; Zj 19,10). Proroctví zjevuje Boží tajemství (Ř 16,25-26; Ef 3,4-6; Kol 1,26-27). Kromě Ježíše Krista jsou podstatným proudem proroctví Židé, pohané a Boží církve. Je důležité podotknout, že proroctví obsahuje vždy praktickou aplikaci. Kniha Zjevení pomohla pronásledované církvi přežít období opozice na konci prvního století – bezpochyby tomu bude stejně v posledních dnech před příchodem Krista.

Žalmy a Přísloví

Knihy Žalmů a Přísloví patří v Bibli k nejoblíbenějším knihám. Pravděpodobně se nejvíce čtou ze všech biblických knih, ale abychom je pochopili, musíme porozumět literárnímu žánru, ve kterém jsou napsány.

Žalmy

Žalmy jsou v podstatě písně a modlitby Izraele, které napsal David a další, kteří sloužili Hospodinu v Davidově svatostánku během historie království. Spíše než slova **od Boha k lidem** jsou to slova **od lidí k Bohu**. Protože tomu tak je, musíme věnovat velkou pozornost několika věcem, abychom byli schopni dobře porozumět tomu, co nám Bůh skrze Žalmy říká.

Neměli bychom z Žalmů tvořit naši hlavní teologii a nebo dokonce dělat závěry ohledně křesťanské praxe, ale použít Žalmy k vyjádření našeho srdce vůči Bohu a zakoušet Jeho dotek v našich životech reálným a živým způsobem.

Některé pravdy o Žalmech

- a) nejdůležitější věcí, kterou si musíme zapamatovat je, že se jedná o hudební poezii a zapsané modlitby a uctívání, jsou tu proto, aby spojili mysl se srdcem. Prvním cílem Žalmů je lidské srdce!
- b) jako hudební básně, mají pracovat s emocemi, mají evokovat city spíše než doktrinální myšlení a stimulovat lidské srdce, které má důvěřovat Bohu v lásce a poslušnosti.
- c) slovník poezie je velmi metaforický. V Žalmech, *hory zpívají Bohu, nepřátelé vysílají ze rtů šípy, Bůh je pastýř, Skála, Štít atd...* Musíme pochopit povahu těchto věcí a nesnažit se hledat hluboký smysl, ale vidět přirovnání a tak si představovat Boha.
- d) Žalmy se dělí do několika kategorií a každá kategorie má konkrétní záměr v uctívání izraelského národa. Některé mají smysl na osobní rovině, některé jsou určeny jako písně pro větší shromáždění Božího lidu.
- e) Žalmy byli nakonec seřazeny do pěti knih: Ž 1-41; 42-72; 73-89; 90-106; 107-150

Druhy Žalmů

- a) *Lamentace* = největší skupina Žalmů ve sbírce. Obsahuje více než 60 žalmů a jsou to modlitby a písně vyjadřující osobní nebo národní strasti, protiventství, zkoušky, utrpení a útoky. Některé jednotlivé lamentace najdeme v Ž 3,22,31,39,42,57,71,88,120. Některé společné lamentace jsou Ž 12,44,80,94,137. Tyto žalmy jsou pro nás velkou pomocí v době problémy, aby naše duše mohla Bohu vyjádřit, co cítí a nechat se unést v modlitbě.
- b) *Žalmy díkůvzdání* = samotný název odhaluje jejich význam. Některé příklady jsou Ž 66,67,75,107,124,136 – to jsou společná díkůvzdání. Osobní díkůvzdání najdeme v Ž 18,30,32,34,40,66,92,116,118,138.
- c) *Písně chval* = cílem těchto žalmů je chválit Boha za to, kým je, za jeho velikost, Jeho dobrotu celé zemi a vůči jeho lidu. Některé příklady najdeme v Ž 8,19,104,33,103,145-147.
- d) *Písně důvěry* = středem těchto deset žalmů je fakt, že Bohu můžeme důvěřovat i v dobách těžkostí a zkoušek, Boží lid mu má vždycky důvěřovat. Jsou to Ž 11,16,23,27,62,63,91,121,125,131.
- e) existuje několik dalších druhů žalmů, které zde nezmiňujeme

Základní užitek Žalmů

Když budeme číst Žalmy pro náš život a naši službu, objevíme tři hlavní výhody:

- slouží k vedení osobního a veřejného uctívání
- ukazují nám, jak mít upřímný vztah s Bohem
- demonstrují důležitost reflexe a meditace nad vším, co Bůh pro nás udělal a co pro nás udělá v budoucnosti

Příslaví

Lidé dnes potřebují moudrost do každodenního života, a proto kniha Příslaví dává odpovědi do mnoha oblastí života. Příslaví jsou plné rad, jaké mít postoje a jaké dělat rozhodnutí v každodenním životě. Jako celek nejsou hluboce teologické, ale ve své povaze velmi praktické, tak aby čtenáře přivedli ke zdravým postojům a rozhodnutím vedoucím k úspěšnému životu.

Jako celek představují kontrast mezi dobrými, zbožnými rozhodnutími a mezi bláznivými a sobě středními rozhodnutími. NEMŮŽEME je použit k tomu, abychom vytvořili základní pilíře naší teologie, neboť to nikdy nebyl jejich smysl. Pro vytvoření teologie musíme jít na jiná místa v Písmu. Přísloví Šalomoun napsal, aby nám dal základní principy pro každodenní život.

Zde jsou některé kroky ke studiu a vyučování Přísloví

1. NEJSOU konečnými zárukami Božího požehnání nebo prokletí, spíše jsou to všeobecné rady, které vedou k úspěšnému životu.
2. Musí být v rovnováze se zbytkem Bible, neboť jsou často velmi krátká a dávají pouze stručné informace
3. Přísloví jsou často svoji povahou velmi symbolická, nikoli doslovná. Musíte použít všeobecná pravidla pro čtení symbolické řeči.
4. Přísloví jsou praktická, nikoli teologická.
5. Přísloví často reflektují starověkou kulturu a někdy potřebujeme studovat kontext, abychom pochopili jejich význam.
6. Přísloví dávají dobré rady pro mnoho oblastí života, ale neměli bychom je považovat za jediný zdroj čerpání k tématu.
7. Když je špatně použijeme, můžeme tím ospravedlnit materialistický životní styl, ale pokud je použijeme dobře, mohou nám posloužit jako cenné rady pro požehnaný život.
8. Přísloví byla napsána pro praxi, ne jako teorie.